

ПРОДОЛЖУВА ЛИ ХАОСОТ ВО ЗАКОНСКИТЕ АКТИ ЗА ПОСЕДУВАЊЕТО И НОСЕЊЕТО ОРУЖЈЕ

Проблемот со нелегалното оружје и со жртвите кои настануваат поради неговата употреба, по сè изгледа уште долго време ќе ја окупира државата. Македонската Влада побара да се одложи примената на новиот Закон за оружје, усвоен во јануари минатата година и да се врати стариот Закон. Новиот Закон се покажа како неоперативен и нефункционален, затоа што до август истата година не беа донесени подзаконските акти со кои требаше да се регулира таа материја. Во изминатиот вакуум простор се создаде хаос околу законските акти за регулирање на граѓанското право за носење и поседување оружје. Единствено полза имаа агенциите за обезбедување имот и ли-

"СВЕТСКИТЕ ИСКУСТВА КАЖУВААТ ДЕКА УЧЕСТВОТО НА ЛЕГАЛНОТО ОРУЖЈЕ ВО КРИМИНАЛНИТЕ ДЕЈСТВА Е ПОД 1 ОТСО", ВЕЛИ ВЛАДИМИР ПАНДОВСКИ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА НАЦИОНАЛНАТА АСОЦИЈАЦИЈА ЗА ОРУЖЈЕ

мократските избори во Македонија во 1991 година, преку амандмани Законот претрпел измени, сепак тоа бил Закон направен за друго време, за друг политички систем, други економски околности итн. Негов главен проблем била можноста за злоупотреба на дискреционите права. На просторите на Југославија и во Македонија, постоел принципот на т.н. двојно лиценцирање. Во првиот дел граѓанинот требало да ги исполни сите со закон пропишани услови, а во вториот дел тогашното МВР, врз база на дискрециони права, одлучувало дали граѓанинот има или нема потреба за оружје што, пак, е субјективна категорија.

"Во демократски држави дискреционите права се еле-

ИСТ АРШИН ЗА КАЛАШНИКОВИТЕ И ЗА ЛОВЕЧКИТЕ ПУШКИ

ца, кои успеаја да си набават оружје со поголема воена моќ кое, според познавачите на состојбите, може да биде злоупотребено. Сепак, експертите кои работат на оваа проблематика имаат многу забелешки и за новиот, но и

■ Пишува:

Жаклина МИТЕВСКА

Законот за оружје треба да го третира исклучително граѓанското оружје, наменето за спорт, лов и за лична самозаштита. Другиот вид оружје, военото, треба да биде предмет на друг закон.

Да се направи краток практичен закон за оружје каде ќе се предвиди дека онаа ризична група луѓе, криминалци, деца, луѓе со здравствени проблеми нема да имаат пристап до оружјето.

за стариот Закон. Тоа, пак, дополнително ќе ја влоши ситуацијата во земјава, која и без тоа е преплавена со нелегално оружје.

Владимир Пандовски, прет-

седател на Националната асоцијација за оружје, осврнувајќи се на стариот Закон, кој во рамките на поранешна СФРЈ беше донесен во 1972 година, вели дека иако по де-

мент на мито и корупција. Значи, никој не може да каже дека во тие држави немало случаи да се подмитува за да се добие дозвола за оружје, подмитувањето би можело да биде во пари, или во правеење услуги. Повеќе години ние работиме во тој дел, бидејќи воочивме дека главниот проблем во давањето дозволи е токму дискреционото право. Овие права можат да се вулгаризираат и да се злоупотребуваат на најелементарен начин, да им се дава оружје на роднини, пријатели, на партиски службеници. Затоа сакавме да го примениме вообичаениот принцип, кој го има и во европските држави и во САД.

Во овие држави постои принципот на исполнување на пропишани услови. Значи, ако граѓанинот ги исполни условите, по автоматизам тој треба да добие дозвола за оружје", вели Пандовски.

При тоа, тој објаснува дека како Национална асоцијација за оружје се залагаат за еднаков пристап на граѓаните кон оружјето. Но, станува збор за ловечко и за спортско оружје, како и за оружје за лична самозаштита, што е дозволено со Закон. Според него, тоа е вообичаено во сите држави.

ИЗМЕШАНОСТ

Но, дали од незнаење, дали од тенденциозна неукост, кај нас настанаа проблеми

со големото количество нелегално оружје. По војните на Балканот од 1991 година наваму, кризата во Албанија, конфликтот во Македонија

итн. се појавија големи количества нелегално воено пешадиско оружје.

"Всушност, оружјето - дополнува Пандовски - во свет-

ската регулатива се дели на два дела: оружје во т.н. граѓанска категорија за лов и спорт, специјално конструирано за таа намена, и втора категорија - воено полициско оружје, кое е забрането за граѓаните. Тие не смеат да го употребуваат ниту во лов, ниту во спорт, тоа е исклучително наменето за силите на редот, кои се грижат за безбедноста и за одбраната на државата. Иако постојано се прават акции за доброволно предавање и легализација, сепак настана мешање на поимите. Се измеша ова нелегално пешадиско оружје со она на граѓанинот. Кога се зборува за воено оружје се мисли на калашникови, бомби. Тоа се недозволените оруж-

ЗАБЕЛЕШКИ ОД НАЦИОНАЛНАТА АСОЦИЈАЦИЈА ЗА ОРУЖЈЕ

"Во член 86 од новиот Закон за оружје се предвидува на сите досегашни сопственици да им се направи замена на старите дозволи со нови, но на таков начин што ќе им се врши ревизија на правото за стекнување оружје. Со други зборови, еден граѓанин кој 10-20 или 50 години поседува оружје, покрај условите кои тогаш ги исполнувал, сега треба дополнително да приложи и нови документи за да го продолжи правото на поседување оружје. Тоа е тешко прекршување на Уставот, бидејќи ретроактивно од граѓанинот се бараат дополнителни услови. Ако тој 50 години поседува оружје и не направил инцидент, дали сега ќе стане криминалец? Спорна е и одредбата во која се предвидува МВР од секое парче оружје да поседува по два проектила, чаури. Тоа не го прави ниту една држава во светот. Македонија влегува во експериментални води. Во САД со федерален закон е предвидено да се земаат балистички отпечатоци, а кај нас балистички примероци. Тоа е суштинска разлика. Отпечок е копија, додека примерок е оригинал и може да биде злоупотребен. Во граѓанското оружје се смета оружјето за лов, и за лична самозаштита, пиштоли, револвери, тоа треба да биде опфатено во Законот за оружје. А агенциите за обезбедување имот и лица треба да бидат третирани во посебен закон. Нашиот Закон се разликува од оние во другите земји, односно македонскиот Закон за оружје е многу широк поим. Сите овие држави имаат закон за огнено оружје, точно се кажува за кој тип оружје станува збор, а кај нас се мешаат воени типови оружје, експлозивни итн. Ние укажуваме дека тоа е забрането за граѓаните. Има посебен Закон за вооружување и воена опрема, експлозивно оружје, калашникови, митралези, што е воено оружје. Нашиот Закон е прегломазен, предимензиониран. Анализиравме 41-42 закона, ниту еден не е вака обемен, нефункционален, така што и од тие причини не може да профункционира. Но, воедно има и технички пропусти во терминологијата, концепциски е многу лошо поставен, правен е во функција на бизнисот на агенциите за обезбедување. На граѓаните им се забрани легално да носат оружје за лична самозаштита, а ако имаат потреба можат да ангажираат агенции за да ги штитат. проблемот во

Македонија е во тоа што калашникови, бомби не можат да се легализираат, тие треба да се уништат. Ги повикуваме граѓаните да се ослободат од нив бидејќи се многу опасни. Од нефункционирањето на ниту еден закон за оружје во овој меѓупериод најголеми штети претрпеа ловечките друштва, стрелачките клубови, трговските друштва кои легално се регистрирани и овластени да продаваат легално оружје за лов и за спорт. Четиринаесет месеци не е издадена ниту една дозвола. Кој ќе им плати на луѓето кои се оштетени, а имаат дозвола од државата тоа да го работат, плаќаат данок, легално се регистрирани. Како резултат на тоа зголемена е нелегалната трговија со оружје, дополнително се внесува оружје за да се задоволи интересот на граѓаните за оружје на нерегуларен начин. Во меѓувреме, 5 години по нашето укажување, Владата дава предлог на закон, да го откажат Законот, бидејќи наводно не можеле да набават опрема. Но, Законот има структурни проблеми и многу скапа имплементација. За она што го пропишале најмалку треба да се издвојат 10 милиони евра за да се набави таа опрема, а Законот граѓаните ќе ги чини уште 40 милиони евра. Значи, потребни се 50 милиони евра за имплементација, тоа се пари кои треба да се одобрат, што претставува вистински проблем за негово нефункционирање. Пререгистрацијата на оружје не може да се изврши во рок од една година. Полицијата се насочува во погрешна насока. Наместо кон нелегалната трговија, луѓето вршат пререгистрација на нешто што веќе е регистрирано, наместо да го испитуваат нелегалното оружје. Пререгистрација на севкупното оружје е многу долг процес и потребни се многу пари, а нема практична реализација. За еден граѓанин да изврши пререгистрација на оружјето и за да му се издаде нова дозвола потребно е: лекарско уверение, потврда дека е активен член на ловечко друштво, стрелачко друштво, дека е работоспособен, односно разно-разни документи... Тоа ќе го чини 300 евра. Заради тоа, се продава легалното оружје и се набавува нелегално. Наша интенција е постапката на замена за дозволи да биде по симболична цена. Македонија треба да влезе во европското семејство, да разграничи што е воено, а што граѓанско оружје".

ја, тие не се за граѓанска употреба, а ниту се регистрирани, не се знае кој е сопственикот, од каков калибар се, тип, вид, итн. Но, многу се едноставни за употреба во криминални дејства. За разлика од оваа категорија, за легалното оружје се знае кој е сопственик, познати се видот и калибарот на оружјето. Светските искуства кажуваат дека учеството на легалното оружје во криминалните дејства е под 1 отсто. На еден граѓанин му е совршено јасно дека мора да внимава ако неговото оружје е евидентирано. Но, ние ги измешавме лончињата, веројатно неспособноста на нашето општество да го реши проблемот со нелегалното оружје ја упати целата акција во комплетно погрешна насока кон легализирање на веќе еднаш легализираното оружје. Па, тргнавме да го менуваме законот. Законот за оружје не ни го решава проблемот со нелегалното оружје, всушност со него се уредува набавувањето, поседувањето, носењето ловечко, спортско оружје за оние граѓани кои сакаат да се занимаваат со лов и со спорт. Казните во тој закон се прекршочни и парични. Ако еден граѓанин направи злоупотреба никој нема да го гони според Законот за оружје, туку се казнува по Кривичниот законик. Не можеме да речеме дека овој Закон ќе ги решава проблемите со постоењето на бомби, калашникови, тој тоа не го третира како прашање. Но, се создаваа фама, цела јавност се насочуваше во погрешен колосек, кој на крај произведе дополнителни зголемувања на процедурите, односно замена на старите дозволи со нови по неверојатна цена од 300 евра. А сè со цел во општеството да се каже дека еве сега ние работиме, ќе го решиме проблемот итн. Вистинските проблеми не се чепнати. Тука е оружјето од конфликтот од разни паравоени формации, а од акцијата за предавање оружје калашникови беа само 340 пар-

чиња, а останатото беше цивилно оружје. Военото нелегално оружје остана и натаму во рацете на граѓаните. Кога се носеше овој Закон во 2005 година имавме достапно дописи до Владата, до Министерството за внатрешни работи и дадовме предлог, поддржан од 34 правни субјекти, на кој работевме една година, направивме анализа на 41 закон од земјите од ЕУ,

дена е границата да се знае до каде може да биде максимумот", вели Пандовски.

АГЕНЦИИТЕ

Законот за оружје треба да го третира исклучително граѓанското оружје, наменето за спорт, лов и за лична самозаштита. Другиот вид оружје, военото, треба да биде предмет на друг закон.

Пандовски вели: "Кај нас

Во овој момент во Македонија (податоците се од Националната асоцијација за оружје), има 140.000 парчиња легално оружје. Според бројот на население, тоа се 7 проценти. САД имаат 84 отсто, ЕУ околу 56 отсто, Србија и Грција околу 16 проценти, Бугарија околу 17 проценти. Значи, Македонија има 2,5 пати помалку легално оружје во однос на соседните држави. Во однос на ЕУ тоа е околу 8 пати, а во однос на САД околу 12 пати. Ако на граѓаните им ги направиме процедурите непрестопливи, логично тие ќе се упатат на нелегалниот пазар. Ако им се дозволува полиберална набавка на воздушно оружје тогаш ќе има помалку и опасности. Сојузна Република Германија има 38 милиони парчиња регистрирано оружје, а 60 убиства со огнено оружје на цела територија на Германија за една година. Кај нас на 2 милиона жителя годишно има 50 убиства, извршени со нелегално оружје. Ако оружјето го сфаќаме како зло, тогаш е подобро да го прифатиме како помало зло легално регистрираното оружје. Во Бразил и во Руската Федерација, Јужна Африка има најрестриктивни закони, но и најголем број убиства. Практиката покажала дека премногу рестриктивните закони не ги дале очекуваните резултати. Земјите со најголем број оружје во Европа, скандинавските земји, имаат најмал број убиства. САД отскокнуваат од таа шема, имаат голем број оружје, но и голем број убиства.

од непосредното опкружување, потоа од Канада, Јапонија, Сингапур, за приближно да видиме како таму е решена ваквата регулатива. Кога станува збор за оружје наменето за спорт и за лов, едноставно се пропишуваат услови, кои граѓанинот мора да ги исполни. Таму нема никаква можност државниот орган да ги злоупотребува тие процедури. По направената анализа нашиот предлог беше по принципот на европските директиви. Тоа не значи дека не може да се направи рестрикција на списокот, но да-

настана рашомонијада. Во Законот се воведоа полуавтоматски пушки, кои никој не ги бараше. Националната асоцијација беше против ваквото решение. Меѓутоа, треба да се земе предвид дека бизнисот со обезбедување имот и лица е единствен кој последниве 15 години има нагорна линија, за разлика од ловот и спортот, каде поради недостаток на средства, има пад. Го застапуваме ставот дека ако нешто се обезбедува професионално, тогаш тоа треба исклучително да бидат објекти кои се од национал-

на, стратешка важност за државата, како што се, хидроцентрали, водоводи, телекомуникациски системи. Нема потреба при обезбедувањето дискотеки лицата од агенциите да бидат вооружени. Се залагаме агенциите што помалку да употребуваат оружје. Тоа треба да се уреди со посебни подзаконски акти. Во моментот околу 10.000 граѓани на Македонија го имаат положено курсот во Комората за обезбедување имот и лица, и агенциите веќе прераснаа во големи структури. Некои имаат и по 20 вработени, други дури и стотици. Што би се случило кога една агенција со 1.000 вработени би имала 1.000 парчиња полуавтоматско оружје, кое по огнената моќ се доближува до онаа на оружјето кое го поседуваат Армијата и полицијата? Во одделни држави постои гаранција дека само 10 отсто од агенциите за обезбедување можат да бидат вооружени. Наместо оружје тие користат електронски апарати, уреди, камери. Вработените во агенциите за обезбедување се должни да ѝ јават на полицијата за нередот, а не да создаваат пресија со оружје. Македонија е мала држава и националната безбедност може да биде нарушена и од овој аспект. Кај агенциите за обезбедување треба да се направат два вида лиценци: државна лиценца за обезбедување, односно со посебен критериум да се обезбедуваат објекти, железници, аеродроми; и второ, оние агенции кои без оружје обезбедуваат дискотеки, кафулиња. Треба да се следат искуствата од другите земји за да не си создаваме нови проблеми".

Според Пандовски, треба да се направи краток практичен закон за оружје каде ќе се предвиди дека онаа ризична група луѓе, криминалци, деца, лица со здравствени проблеми нема да имаат пристап до оружјето. Но, треба да се исполнат услови, да се посетува курс за ракување со оружје.